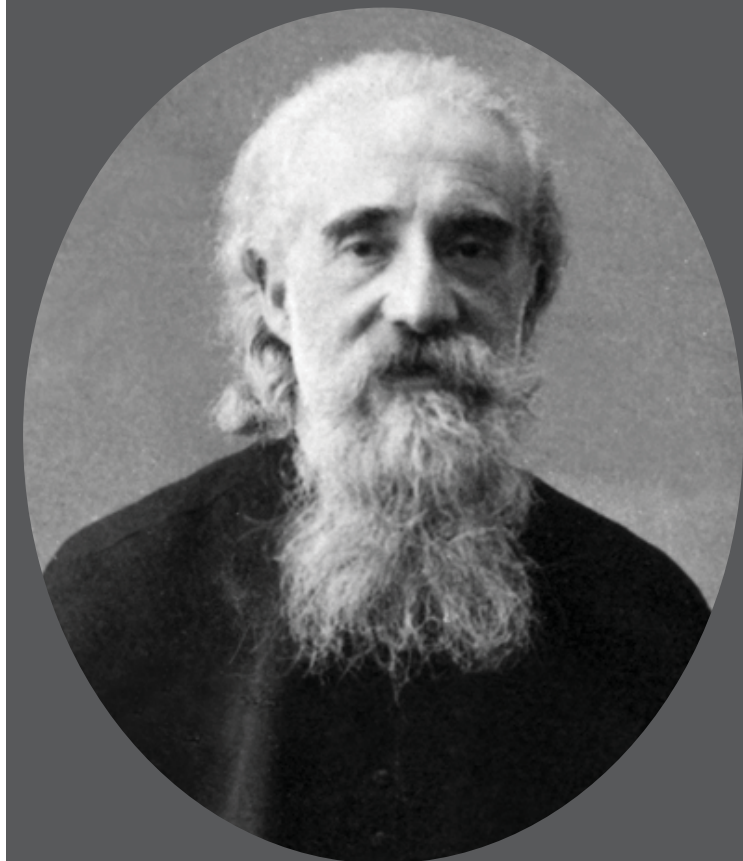

„Prin rugăciune și credință spre cinstea altarelor; să ne rugăm pentru beatificarea episcopilor greco-catolici, morți în faimă de martiri sub regimul comunist

MONSENIORUL

CALEA DESĂVÂRȘIRII

Revistă de spiritualitatea și de cultură creștină a Societății

„EPISCOP DR. IOAN SUCIU”

Anul XIX Nr. 7-8 (223-224) iulie-august 2012

Adormirea și ridicarea la Cer a Maicii Domnului

Când e vorbă de trecerea Preacuratei de la pământ la Cer, nu se vorbește de moarte, ci de **Asumpțiune** și **Adormire**. Numirea mai veche este ASSUMPTIO, cuvânt latin care înseamnă LUARE, RIDICARE. A doua denumire s-a introdus în Orient și s-a generalizat în tradiția bizantină începând din secolul al VII-lea. Cauza acestei schimbări o găsim în încrederea foarte mare a Orientului în textele apocrife despre Adormirea Preacuratei.

Papa Pius al XII-lea, la 1 noiembrie 1950, prin Bula „*Munificentissimus Deus*”, a definit ca dogmă de credință adevărul că Sfânta Fecioară Maria nu a trebuit să aștepte sfârșitul timpului, așa cum așteaptă toate făpturile, spre a se bucura și cu trupul de darul Răscumpărării: „*Când s-a încheiat cursul vieții pământești, Maica Domnului, Maria Semper Virgo, a fost înălțată cu trupul și sufletul în slava Cerurilor*”. În Cer, Preacurata a fost încoronată ca Regină a lumii.

Bazat pe această Dogmă de credință, Catehismul Bisericii Catolice ne învață: „*...Fecioara Precurată, păstrată neatinsă de orice prihană a păcatului strămoșesc, la capătul vieții sale pământești a fost ridicată cu trupul și cu sufletul în gloria cerească și a fost înălțată de Domnul ca Regină a universului...*” („Catehismul Bisericii Catolice”, Arhiepiscopia Romano-Catolică de București, 1993, p.216). Credința în Asumpțiunea cerească a Mariei cu trupul întărește credința în propria noastră înviere. În Cer, îngerii și sfinții o socotesc pe Maria ca Regină a lor. Sfânta Fecioară este și Regina Purgatorului: ajută sufletele din Purgatoriu, le eliberează. Noi, cei de pe pământ o numim Doamna și Mama noastră, Mamă a Bisericii, avocata noastră, mijlocitoarea tuturor harurilor de care avem nevoie. Conciliul Vatican II afirmă că „*după ridicarea sa la Cer, rolul său în mântuire nu se întrerupe; prin mijlocirea sa repetată ea continuă să obțină darurile care ne asigură mântuirea veșnică*”.

În rugăciune, îngenuncheați, îi cerem mereu ajutor Preacuratei. Îi cerem pentru că știm că ea duce lui Dumnezeu rugăciunile noastre și împarte harurile Domnului. Îi cerem pentru familiile noastre, pentru copiii noștri, pentru Biserică, Papă, preoți și Episcopi, pentru credință, pentru darul și puterea de a fi buni și de a face fapte bune. Pentru tristețile și amărăciunile din viață avem o rugăciune de cerere deosebită: „*Paraclisul Maicii Domnului*”, cu acest scop a fost creat, fiind în același timp și rugăciune de laudă. „*Paraclisul Maicii Domnului*” este o rugăciune foarte veche, atribuită lui Teostirict, un călugăr, probabil discipol al Sf. Niceta de Remesiana (335-414), episcop și sfânt al Bisericii Catolice.

Să ne amintim această frumoasă tradiție și, în aceste zile de august, în bisericile noastre „*Către Născătoarea de Dumnezeu cu dinadinsul să alergăm, păcătoșii și umiliții*”.

CALEA DESĂVÂRȘIRII

Despre rugăciune

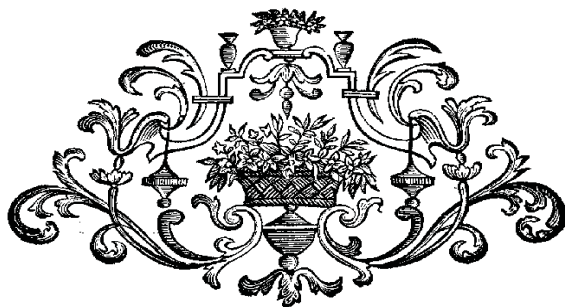
Sfântul Ioan Gură de Aur ne încredințează că nimic nu ne ajută la întărirea noastră în virtute, ca dese rugăciuni și meditații către Dumnezeu. Și aceasta cu atât mai mult, cu cât prin acest mijloc în inima noastră se dezvoltă cele mai frumoase sentimente, noi ne ridicăm deasupra lucrurilor pământești și, în sfârșit, sufletul nostru se sfințește și se apropie de Dumnezeu.

Părintele spiritual

din Alfonso Rodriquez, SJ

“Calea Desăvârșirii Creștine”, vol. I,

Oradea 1933

SUMAR

Editorial.....	2	Parabola fiului risipitor	
În fața Reginei Cerului.....	4	povestită de Rembrandt.....	13
“Monseniorul”.....	5	Bucurie va fi în Cer pentru un	
Pagini bilingve.....	10	păcătos care se convertește.....	15
Sfânta Caterina de Siena,		Papa Ioan Paul al II-lea.....	18
contemporana noastră.....	13	Sănerugăm împreună.....	19

În fața Reginei Cerului

Într-o zi vizitatorii din Lourdes văzură un mare mutilat de război: un picior, o mână, o față zbârcită de suferință biruită, un chin transfigurat în credință... Își rugase soția să-l târască până la una din capele, acolo unde chipul surâsului Fecioarei, a Reginei Păcii, e mai blajin. Mulțumit, sufletul acesta mare, cu o bucată numai din trup omenesc, ridică mâna ce-i mai rămase și-n ea strângea medalia de înaltă valoare militară, apoi zise Reginei Cerului:

- „Ești atât de bună că mi-ai lăsat o mână ca să-ți pot oferi ceea ce am mai prețios”. Și-i oferi simbolul eroismului militar.

De-nceput de an școlar să ne închinăm înaintea Reginei care poartă pe genunchi *Începutul și Sfârșitul, Învierea și Viața, Calea și Adevărul, Acela fără de care nu putem face nimic.*

Dumnezeu i-a oferit *Cuvântul* Său, Fiul Său „cel iubit”. Tu ce-i oferi?

Mâinile Reginei Cerului întorc însutit și înfrumusețat tot darul primit de la noi. Oferă-i tot ce ești, tot ce ai, asemenea mutilatului din Lourdes. Fii generos în oferta ce i-o faci. Pe apele vieții, în marea aceasta sărată, numai Ea te va ține să nu te cufunzi.

Într-un sătuleț, dintr-o țară de misiuni, trăia în mijloc de păgâni, o familie creștină care ardea de dorul să întoarcă la credință pe cei din jur. Rugau pe Regina Apostolilor să ajute năzuința lor. Și Regina veni.

Dimineața, în vreme ce micuțele fiice ale creștinului se jucau în curte,

fără apropiata supraveghere a mamei, păgânul din vecini, care lucra în grădină, auzi dintr-o dată zgomot ca de corpuri ce cad în fântână.

Zise întru sine: iată copiii vecinului căzuți în apă. Dar nu se opri asupra gândului. Era către ceasurile nouă. La amiază se-ntoarse la masă. După somnul de după-masă, înainte de-a pleca la câmp, văzu mulțime mare în curtea creștinului. Deznădăjduită, mama își căuta copiii. Nu vorbi nimănui; se îndreptă spre fântână, bănuind că zgomotul de azi dimineață ar fi putut fi produs de cufundarea copilelor căzute înăuntru. Se aplecă. Ceea ce văzu, făcu să-i înmărmurească pe buze graiul. Când își reveni, cu strigăt mare chemă poporul adunat în curte. Pe luciul apei, ca pe o placă de zinc, ședeau copilele. Le-au scos cum au putut mai bine.

- „Văzurăm Fecioara albă”, spuseră fetițele spre mirarea prezenților.” Ea ne-a spus să ședem pe apă. <<Așteptați liniștite>>, ne spuse. Ne surâse, apoi dispăru. Așteptând, veniră la noi niște copii cu care ne-am jucat”.

De-atunci păgânii voiră aproape de ei, de micuții lor, de casele lor, de durerile lor, pe Fecioara cea albă.

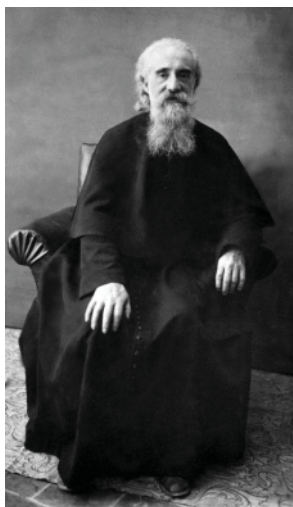
Astfel, Sfânta Fecioară - Regină, culese sufletele acelor păgâni în haina sa înstelată. Afundați în fântânile viciilor, crezând să găsim apă răcoritoare, numai Fecioara ne va scoate ca să ne ducă la Apa cea vie izvorâtă din sânul ei virginal.

Episcop Ioan SUCIU

„Monseniorul”

După cel de al Dolea Război Mondial, intrată în „plin proces de sovietizare, vechea Românie făcea locul unei Românie noi” , afirmă Adrian Cioroianu cuvântul introductiv la lucrarea „Între Vatican și Kremlin” a istoricului Cristian Vasile. Kremlinul ateu „s-a reconciliat cu Biserica Rusă” și, împreună, au inițiat o luptă energetică împotriva Bisericii Catolice, luptă preluată și la noi. Instituțional, Biserica Romano-Catolică va funcționa, Biserica Greco-Catolică însă a fost suprimată violent. Represiunile împotriva clerului catolic au început cu arestarea și întemnițarea Episcopilor de ambele rituri, a preoților și a multor laici, a proceselor și a condamnărilor. Anii de detenție a preoților greco-catolici, adunați, întrec cifra de 1000!!!

Atunci când în viața noastră

„A ne aduce aminte de martorii eroici ai credinței din secolul al XX-lea înseamnă a pregăti viitorul, asigurând temelii solide speranței. Noile generații trebuie să știe cât a costat credința pe care au moștenit-o, pentru a primi cu recunoștință făclia Evangheliei și pentru a lumina cu ea noul secol și noul mileniu”

Papa Ioan Paul al II-lea.

creștină apar persecuțiile sau „semne de oboseală, o discretă germinare îi pregătește noi primăveri, și în ciuda tuturor dificultăților pe care le acumulăm, sfinții vor apărea mereu”, ne spune Cardinalul Henri de Lubac în „Meditație asupra Bisericii”. Această realitate face să ne aflăm în fața unor numeroase procese de beatificare: întregul episcopat greco-catolic: Cardinalul Iuliu Hossu, IPS. Valeriu Traian Frențiu, PS. Alexandru Rusu, PS. Ioan Bălan, PS. Vasile Aftenie, PS. Ioan Suciu și PS. Tit Liviu Chinezu, și, din Biserica Romano-Catolică, PS. Anton Durcovici și Mons. Vladimir Ghika, preot catolic biritual.

Volumul „Monseniorul” - *Amintiri și documente din viața Monseniorului Ghika în România* -, ediția a II-a, Galaxia Gutenberg, 2011, pe care îl prezentăm, conține biografia

(continuare în pag. 6)

(urmare din pag. 5)

Mons. Vladimir Ghika realizată de către unul din fiii spirituali ai Monseniorului, Horia Cosmovici. Atât prima, cât și a doua ediție au ca editori pe Emanuel și Mihaela Cosmovici. Volumul recent apărut este îmbogățit cu multe note și informații suplimentare în vederea procesului de beatificare a Monseniorului, proces în curs de desfășurare și prevăzut să se finalizeze în luna noiembrie a acestui an. Față de prima ediție, volumul aduce documente din dosarele CNSAS privitoare la arestarea Mons. V. Ghika, la procesul prin care a fost condamnat și la anii de detenție. La realizarea volumului, ne spun cei doi editori, „*au contribuit cu dăruire, competență și spirit de sacrificiu: Francisca Băltăceanu, Andrei Brezianu, Monica Broșteanu și Luc Verly*”. De asemenea trebuie menționat sprijinul Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București.

„*Notă asupra ediției*” a lui Emanuel și Mihaela Cosmovici, „*Cuvânt înainte*” a Arhiepiscopului Mitropolit de București, Ioan Robu cât și „*Cuvânt înainte la prima ediție*” a lui Horia Cosmovici oferă cititorului explicațiile necesare pentru intrarea în lectură și înțelegerea deplină a celor relatate.

Cuprinsul volumului se rezumă la două părți ample: „*Monseniorul*” și „*Documente: Anii de rezistență și închisoarea 1948-1954*”, cu numeroase subtitluri, și se încheie cu „*Alte documente*” (facsimile, agendele Monseniorului și fotografii).

Horia Cosmovici își începe volumul cu portretul Monseniorului schițat de una din ficele sale spirituale, Milea Sbierea: „...*este un nepot Domnitorului Grigore Ghika Vodă, trecut de la Biserica Ortodoxă la cea Catholică. Apoi s-a făcut preot, a călătorit în toată lumea, cunoscând personal aproape tot ce a fost mai reprezentativ ca scriitori, savanți, oameni politici, regi, împărați...*” (Horia Cosmovici, „*Monseniorul*”, ediția a II-a, Galaxia Gutenberg, 2011, p.15).

Portretul și personalitatea Monseniorului se vor amplifica prin evocarea Monseniorului de către autor, care i-a fost aproape din 1943 până la arestarea sa în 1948 - sunt paginile primei părți a volumului. Avem și descrierea interiorului, a „altarului” - scrinul cu două sfeșnice de argint -, unde celebra Sf. Liturghie. Lângă scrin era geamantanul de piele galbenă cu odăjdiile și cele necesare pentru Liturghiile făcute la bolnavi, biblioteca și masa de lucru.

Prima întâlnire? Am putea spune șocantă: un preot sfânt și un laic departe de credință! Monseniorul, care îi primea pe toți cei ce-l căutau, „*avea un surâs amabil și blând, era într-o sutană modestă, cu o talie pe care nu izbutea s-o umple în întregime*”. Câteva gânduri schimbate, ferma hotărâre a laicului de a nu mai reveni niciodată, o noapte de rugăciune a preotului, ca a doua zi, îndemnat de o putere misterioasă, laicul să se afle iar în fața acelei uși, care, odată

(continuare în pag. 7)

(urmare din pag. 6)

deschisă, lăsa pe cel care trecea pragul să fie în apropierea unui sfânt înzestrat cu puterea a înnobila viețile celor din preajmă și a schimba destine. Horia Cosmovici însuși, din ortodox, devine preot greco-catolic.

Ușa i-a deschis-o același preot „cu barbă albă de Moș Crăciun în aceeași sutană uzată, [...] salutându-mă cu bucuria curată și sinceră a unui om care-și regăsește un vechi prieten”.

În 1902 a făcut profesiunea de credință catolică, a devenit apostol laic, iar după hirotonire (1923), în calitate de preot, confesor, director spiritual, conferențiar, diplomat și precursor al ecumenismului, a desfășurat o activitate bogată în toată lumea: București, Roma, Paris, Congo, Tokyo, Sidney, Buenos Aires.

Se ridică câteva întrebări: Cum se manifesta sfințenia? Era recunoscută în timpul vieții? Prin ce?

E greu, dar nu imposibil de răspuns. Apropiindu-ne de viața Monseniorului, încercând să-i cunoaștem spiritualitatea din cele prezentate de Horia Cosmovici și citindu-i reflecțiile, se constată că ceea ce îl definește este iubirea de Dumnezeu, mărturisită prin iubirea de oameni. La convertirea sa, știa că va fi APOSTOL al lui Cristos, laic sau preot, apostolat concretizat prin practicarea carității, oriunde în lume ar fi fost nevoie. La București a fondat primul spital gratuit pentru săraci, „Spitalul „Sf. Vincențiu de Paul”,

unde a adus Ordinul de Caritate al Surorilor Sf. Vincent de Paul, a ajutat răniții în timpul Războaielor Mondiale, s-a dedicat leproșilor. Susținea că „*poziția cea mai nobilă*” a omului este credința, suprema realitate, și întreaga viață a omului o raporta la această realitate. Iubirea de Dumnezeu și credința se manifestau în disponibilitatea permanentă pentru oricine avea nevoie de ajutor - este ceea ce Monseniorul numea „*teologia faptelor*”. Prin această expresie se înțelege descoperirea lui Dumnezeu și a voinței Sale în toate solicitările care ne sunt adresate și în soluționarea lor. Monseniorul a practicat-o până în ultimul moment al vieții, întotdeauna cu simplitate și modestie.

Din ceea ce povestește Horia Cosmovici, pentru perioada amintită, reiese sfințenia preotului cu har. Desigur, această sfințenie atrage lumea, indiferent de confesiune. „*Ce har! Acest om te îmbogățește cu prezența lui*”. Era mereu același: „*...zi de zi, cu același zâmbet, cu aceeași răbdare binevoitoare, deschidea și închidea ușa după fiecare vizitator. Era egal pentru toți. Același, neobosit, egal tuturor*”, mărturisește autorul (Op. cit., p.23).

Exemplele aduse de Horia Cosmovici sunt tot mai bogate: Monseniorul recunoaște „*păcatul de moarte*” în ochii celor din apropiere. Obișnuia să spună: „*Omul acesta are ochi buni*” sau invers. La persoanele cu păcat de moarte vedea în locul

(continuare în pag. 8)

(urmare din pag. 7)

ochilor două goluri mari negre. Dintre devoțiuni, era dominantă cea față de Îngerul Păzitor: „...*cu care vorbea așa cum ar vorbi cu un prieten*” și îl numea „*cel mai bun prieten al nostru*”. Sprijinul vieții zilnice era rugăciunea, „*dar mai ales suferința unită cu rugăciunea, suferința fiind „rugăciunea fără distracții*”, „*o vizită a lui Dumnezeu*”. În închisoare o oferea pentru cei de lângă el cu care împărtășea același destin.

Cu har și dăruire a fost apostolatul Monseniorului cu tinerii din ASTRU, care-și avea sediul la biserica românilor uniți din strada Polonă. Monseniorul prezida toate ședințele, bucurându-se și de prezența parohului Bisericii, Tit Liviu Chinezu, viitorul episcop martir. Parohia devenise „*un focar de lumină și de îndrumare, nu numai pentru catolici, ci și pentru tineri în general*”. Din scrisorile către fratele său Demetriu și din mărturiile celor care îl frecventau reiese cât de mult aprecia și iubea Biserica Greco-Catolică, cât de profund cunoștea martirajul pe care îl trăia, cât de mândru era de preoții ei. În timp ce-i cumineca pe tinerii ardeleni, plângea.

Monseniorul a iubit Biserica cu toata puterea sufletului, avea un respect deosebit pentru Biserica și infailibilitatea Papei, considerându-le de nedespărțit: „*Pentru definirea adevărului, în funcția Papei nu se află un om, ci însuși Cristos*”.

Bolnav, în infirmerie, simțindu-și sfârșitul, Monseniorul a cerut permisiunea de a-i trimite doi călugări catolici, aflați la a doua celulă; nu s-a permis. În absența unui preot, a făcut o mărturisire publică, care arată cât de mare îi era iubirea față de Biserică: „*Mor cu conștiința împăcată că am făcut tot ce am putut, deși nu întotdeauna tot ce a trebuit, pentru adevărata biserică a lui în Cristos, într-o perioadă tristă pentru țara mea și pentru întreaga lume civilizată*”.

Preotul și misionarul sfânt, Vladimir Ghika, începe drumul martiriului în 18 noiembrie 1952, când este arestat pe stradă. Va face parte din numitul „lotul Menges”; Pr. Heronim Menges a fost Ordinariusul pentru Arhidieceza Romano-Catolică de București și Dieceza de Iași. În această calitate nu a acceptat o Biserică ruptă de Roma, a fost arestat și condamnat pentru „*spionaj în favoarea Vaticanului*”.

În timpul procesului Monseniorul refuză apărarea din oficiu, susținea că se poate apăra singur, având studii juridice, dar ceea ce se numește proces „*este o mascaradă*”. Monseniorul „*s-a cramponat de bară*”, și, deși foarte slab, milițienii nu au reușit să-l desprindă, „*cu barba și părul său alb, părea un profet ieșit din mormânt*”. Reîntors în celulă, a spus: „*Am făcut aceasta ca să vă învăț să nu vă fie frică de ei*”.

Din mărturiile celor cu care au
(continuare în pag. 9)

(urmare din pag. 8)

trăit alături de Monsenior în timpul detenției se întregește portretul sfântului preot: „Începând din prima zi, el s-a pus la dispoziția tuturor: instruia, predica, ajuta, consola - cu un firesc de parcă ar fi fost dintotdeauna în închisoare”. Era meditații, era Rozarul, Calea Crucii, era rugăciunea, era unirea suferinței cu Patimile lui Cristos, era dorința de sfințire a vieții ca „să ieșim de aici alți oameni, oameni mai buni”.

Era iubit de toți deținuții. Cei tineri îl așezau pe un loc mai înalt, de unde vorbea tuturor, și era ascultat, indiferent de naționalitatea sau religia celor din celulă. Avea întotdeauna multe de spus, era de o vastă cultură, avea cunoștințe din toate domeniile, avea puterea de a încuraja și de a da speranță. Era omul cel mai liber pe care l-au cunoscut deținuții. Monseniorul avea la sine o relicva: un spin din cununa Mântuitorului, relicvă autentică cu care vindeca durerile și bolile tuturor. Mărturiile celor care au fost închiși la Jilava vorbesc despre foarte multe vindecări. În urma unei perchiziții relicva i-a fost luată, dar, printr-un miracol, nu s-a pierdut și a fost dată Arhiepiscopului de București, Ioan Robu.

În urma unei perchiziții, în timpul iernii, când deținuții au fost ținuți câteva ore în ger, fără haine, la mai mult de minus 10 grade, deși cei de lângă Monsenior au încercat să-l încălzească cu trupurile lor, nu

l-au putut salva. „Era prea bătrân și, oricât ar fi de pregătit pentru Golgota, pe care o urcam cu toții, era nevoie de un Simon care să-l ajute la purtarea crucii”, spune unul dintre foștii deținuți. La scurt timp s-a stins în infirmeria închisorii Jilava.

Aflându-se de moartea Monseniorului, cei care l-au cunoscut au început să se roage, dar nu pentru el, ci, ca la un SFÂNT, pentru ei. Îi cunoșteau iubirea creștină, iubire „care-l făcea să semene atât de mult cu Mântuitorul său”.

Cartea pune în fața cititorului răspunsurile pe care Monseniorul le-a avut la toate cele date lui de Dumnezeu, și la încercări. Aceste răspunsuri reliefează cuvintele Monseniorului: „Nu calea contează, ci cum o parcurgem”. Pe drumul sfințeniei, o treaptă a fost chiar închisoarea, lucru de care era deplin conștient și chiar l-a mărturisit: „Închisoarea aceasta era sfântă și noi nu bănuiam”.

Cu 25 de ani în urma celor evocate, Monseniorul mărturisea profetic gândul de a fi martir: „Mă stăpânește gândul și dorința martiriului. Oare Domnul îmi va acorda, într-o zi, acest har pe care mă face să-l doresc?”

Dumnezeu i-a acordat Monseniorului Vladimir Ghika harul de a fi unit cu șirul neîntrerupt al celor care au mărturisit credința și au murit pentru ea, harul de a fi sfânt.

Otilia BĂLAȘ

PAGES BILINGUES

Association des Amis de l'Église Gréco-Catholique de Roumanie, Blaj

“C’est ce que derange qui fait vivre”

Cardinal Alexandru Todea

En avril 1997, Dom Antonie Forgeot, Pere Abbe de l'abbaye bénédictine de Fontgombault, nous donne l'occasion de la première rencontre avec Mgr. Nicolae Coeneanu, Métropolitane orthodoxe du Banat, qui, depuis la chute du régime communiste, a courageusement fait preuve d'une attitude libérale vis à vis des Greco-Catholiques. Il nous a dit:

„Nous avons un grand problème de re-évangélisation, il nous fait à dire qui est Jesus-Christ a qui correspondent les fêtes de Noel, Paques, Pentecote... Il faut aussi re-enseigner les valeurs morales...”

Les Orthodoxes ont été formes a considérer les Catholiques comme des ennemis du peuple roumain. Pourtant, avant la guerre, les relations etaient fraternelles: dans les villages, le prêtre catholique remplaçait le prêtre orthodoxe en cas d'urgence et inversement! J'ai dit au Président Iliescu: << Comment peut-on persécuter une Eglise qui a tant souffert? Puisque la dictature a pris fin, il devrait être normal que la injustice et les contre-vérités qui ont eu cours alors prennent fin aussi >>”... L'idéologie communiste a seme la haine, enseigne la lutte de classes.

Chez nous, nous avons une certaine conception des relations entre l'Eglise et l'Etat: celles-ci doivent toujours être bonnes mais entre le communisme et nous il y a la même différence qu'entre la terre et la ciel. Dans un premier temps, on n'a pas vu la différence et cela a été fatal”.

En mai 1998, Mgr. de monleon, dominicain, alors évêque de Pamires et maintenant évêque de Meaux, rend visite a la petite communauté Dominicaines françaises. Installées a Cluj depuis quelques années, elle accueillent dans leur maison quelques cas difficiles de bébés orphelines confies par l'assistance publique. Vous imaginez la joie de nos sœurs! Il nous a écrit:

„ En visitant pendant une semaine cette Eglise, j'ai été frappe, certes, par la précarité de leur moyens, mais aussi par la profondeur de leur foi et de leur dynamisme pour la reconstruction matérielle et spirituelle de leur Eglise. Il m'est apparu également combien le témoignage vivant de cette tradition orientale nous est indispensable dans notre Eglise latine”.

(a suivre)

„Ceea ce ne deranjează ne face să trăim”

Cardinal Alexandru Todea

În aprilie 1997, Dom Antonie Forgeot, Părintele superior al Abației benedictine Fontgombault, ne-a dat ocazia primei întâlniri cu Episcopul Nicolae Corneanu, Mitropolitul ortodox al Banatului, care, după căderea regimului comunist, are curajul să facă dovada unei atitudini corecte față de greco-catolici. El ne-a spus:

„Noi avem o problemă gravă cu reenvaghelizarea, trebuie să spunem lumii cine este Isus Cristos, legătura Lui cu Sărbătorile Crăciunului, ale Paștelui și ale Rusaliilor... Trebuie să reînvățăm valorile morale...”

Ortodoxii au fost formați să-i considere pe catolici ca pe dușmani ai poporului român. Cu toate acestea, înainte de război, relațiile erau fraterne: în sate, preotul catolic înlocuia preotul ortodox în caz de urgență și invers! Eu am spus Președintelui Iliescu: <<Cum se poate persecuta o Biserică care atât de mult a suferit? Din moment ce dictatura a căzut, trebuie să se intre în normal ca injustițiile și neadevărurile care au fost să se încheie de asemenea>>... Ideologia comunistă a semănat ură, a învățat ura de clasă.

Indiscutabil noi avem o anumită concepție despre relațiile dintre Biserică și Stat: aceea de a fi întotdeauna bune. Dar între noi și comunism diferențele sunt de la cer la pământ. În prima perioadă însă nu s-a văzut diferența și acest lucru a fost fatal”.

În mai 1998, Mgr. de Monleon, dominican, atunci Episcop de Pamiers și acum Episcop de Meaux, a vizitat o mică comunitate dominicană franceză de la Cluj, care primea în casa lor și se îngrijea de orfanii încredințați lor de autoritățile publice. Vă puteți imagina bucuria surorilor! Episcopul ne-a scris: *„Vizitând timp de o săptămână această Biserică Greco-Catolică, am fost frapat, cu adevărat, de sărăcia mijloacelor, dar, de asemenea, de profunda lor credință și de dinamismul pentru reconstrucția materială și spirituală a Bisericii lor. Am văzut în ce măsură mărturisește viu tradiția orientală care ne este indispensabilă în Biserica noastră latină”.* (va urma)

Sfânta Caterina de Siena, contemporana noastră

„Adevărata cetate pe care o stăpânești este persoana ta. Dacă omul ar domni asupra lumii întregi, să se considere o nimica, deoarece e supus morții ca orice ființă neînsemnată; și totuși așa trec nebunele plăceri ale vieții și se vor șterge în el ca și în alții. Și nu le poate ținea, căci viața și sănătatea, și toate cele create trec ca vântul... Cel mai dulce și mai fermecător și puternic lucru este cetatea inimii voastre. Există oare lucru mai mare și mai măreț decât să ai o cetate în care sălășluiește Dumnezeu care e tot binele, unde se găsește pacea, liniștea și orice mângâiere? Ea se pierde numai prin păcatul de moarte... nimeni nu ne poate constrânge să comitem cel mai mic păcat, pentru că Dumnezeu a așezat DA și NU în cel mai puternic lucru care există, adică în voință”, îi scria Caterina sângerosului tiran Bemabo Visconti(28). Și în alte ocazii repetă (Scrisoarea 148): „Dumnezeu l-a înarmat pe om cu o armă atât de puternică, încât nici demonii, nici oamenii nu îl pot răni; și aceasta este libera voință a omului. Omul e ceea ce vrea să fie”. Oare nu ne propune nouă, azi, ca normă de conduită „să purtăm corăbioara liberului arbitru cu setea și voința de a iubi?” (Scrisoarea 164) „Acum, vă rog, în numele lui Cristos Răstignit, să nu mai dormiți, ci să vegheați neîncetat, și nu numai prin veghea trupească, ci și prin cea a minții”.

„Cetatea exterioară persoanei

tale, care îți este încredințată, este numai împrumut, nu un dar; trebuie să o restitui. Și rău se va administra lucrul împrumutat dacă mai întâi omul nu se conduce și stăpânește pe sine însuși. Domniile împrumutate sunt domniile cetăților sau ale stăpânirii temporare, care ne sunt împrumutate nouă și altor oameni din lume, care au fost împrumutate pentru un timp ...după obiceiurile și tradițiile locurilor; și deci ele sau prin moarte, sau prin viață trec. Așa că oricum ar fi, ele sunt împrumutate. Cel ce se stăpânește pe sine le va conduce cu o sfântă teamă, cu iubire ordonată și nu dezordonată, ca un lucru împrumutat, și nu ca un lucru al său. Va deține domnia împrumutată care i-a fost dată, cu teamă și respect pentru cel ce i-a dat-o” (Scrisoarea 123).

Care sunt deci calitățile unui om politic? În primul rând bărbăția: „Să fii om bărbat, care bărbătește iese pe câmpul de luptă” (Scrisoarea 205). „Să nu fii copil fricos, ci bărbat” (Scrisoarea adresată Papei Grigore XI, 239)... „Scriu cu dorința să văd că sunteți un om bărbat, și nu un om fricos, pentru ca bărbătește să o servești pe Mireasa lui Cristos” (Cardinalului Petru din Ostia, Scrisoarea 11). „Vă scriu cu dorința de a vedea oameni bărbați, și nu fricoși guvernatori ai cetății proprii și ai cetății împrumutate” (Scrisoarea 123). „De altfel bărbăția, forța, trebuie să fie și o calitate a femeilor” (Scrisoarea 165).

(va urma)

Viorica LASCU

PARABOLA FIULUI RISIPITOR POVESTITĂ DE REMBRANDT

Tabloul *Întoarcerea fiului risipitor* pictat de Rembrandt în 1667 se află în muzeul Ermitage din Sankt Petersburg. El este folosit adesea pentru a ilustra ideea de iertare și reconciliere. Părintele Paul Baudiquey scrie că pentru el *este primul portret în mărime naturală pentru care însuși Dumnezeu ar fi pozat...*

Rembrandt avea șaiszeci de ani când a executat pictura și era falit financiar și îndoliat. Starea sa sufletească se reflectă chiar în maniera de execuție a operei, cu tușe puternice, groase, fără nici o tendință de a le prelucra ulterior, înfrumusețându-le. Pentru că Rembrandt știe că viața unui om nu este netedă, frumoasă.

Când pictează acest *Tată risipitor în compasiune și iertare*, el încă o mai plânge pe Saskia moartă la treizeci de ani și pe fiul său Titus.

Tatăl are fața ridată și este aproape orb, ochii lui fiind oboșiți de pânda întoarcerii improbabile a fiului care l-a părăsit. Statura sa este rotunjită, aproape ovală, amintind motivul “migdalei sacre” folosit de sculptorii medievali pentru a-L reprezenta pe Isus Cristos în timpanele portalelor de intrare.

Catedrala din Chartres, fațada occidentală, timpanul central

Tatăl pictat de Rembrandt este un Tată care nu încetează a se coborâ spre noi, a se pleca spre noi, a pândi pașii noștri șovăitori pe drumul întoarcerii spre El. Iar când noi am făcut măcar un pas spre El, ne primește ca un Tată plin de dragoste.

Adesea comentariile tabloului insistă asupra mâinilor Tatălui: una se pare că ar fi masculină (mâna stângă, mai puternică), iar cealaltă (mâna

(continuare în pag. 14)

dreaptă) mai feminină. Chiar dacă acest amănunt este doar o părere, există în atitudinea Tatălui o atitudine maternă. Fiul își ascunde fața în burta lui, atitudine convenabilă mai mult unei mame decât unui tată. Acest om, redevenit copil, se sprijină pe locul măruntaielor materne cărora le datorează (re) nașterea sa.

Să-l privim acum pe fiu. Este pictat ca un condamnat abia ieșit din Închisoare, cu părul tăiat, cu hainele rupte, cu un picior gol, ieșit din sandala aproape ruptă, celălalt încălțat, îngenunchiat. Golul sandalei poate sugera prin câte a trecut fiul pentru a ajunge în starea aceasta, golit de orgoliul celui sigur pe sine, de bogățiile înșelătoare și atracția plăcerilor deșarte. A devenit ființa neajutorată care se cuibărește în brațele tatălui său, căutând salvarea. În brațele Lui înțelege **bogăția Tatălui: dragostea fără condiție**. Iar mantia regească de pe umerii Tatălui poate să-l acopere din nou pe fiul revenit...

Din restul personajelor prezentate în tablou, ne atrage atenția un bărbat cu figură severă, cu o poziție verticală a corpului, în contrast cu poziția tatălui. Este îmbrăcat într-o mantie roșie, și manifestă o greutate vizibilă de a înțelege, sau accepta mila fără margini arătată de Tată, pentru fiul revenit.

Oricare ar fi identitatea lui (poate este fiul întors de pe câmp) suntem invitați să ne întrebăm cum privim noi mila lui Dumnezeu, cât de mult credem în această milă și în ce măsură ea ne uimește **și ne bucură**. Uneori suntem tentați să gândim ca fiul mai în vârstă, șocați de un Dumnezeu care îi iartă pe cei mai mari păcătoși și pare că se ocupă mai mult de ei decât de ceilalți fii ai săi care trăiesc într-o oarecare dreptate, mai precis *în dreptatea lor*.

A refuza însă dragostea nemărginită a Tatălui, a refuza intrarea în această atitudine de milă, înseamnă a-L refuza pe Tatăl în întregime. Iar calea aceasta este cu mult mai greșită decât calea urmată de fiul care a fost amăgit de bogăție, dar a revenit la adevărata sursă a bogăției, Tatăl risipitor de dragoste.

Avertisment

Textul publicat este în proporție de 80% traducerea prezentării tabloului de către <http://www.portstnicolas.org/le-musee/Le-retour-du-fils-prodigue-de>

Restul informațiilor provin de la sursa <http://fr.chartressecrets.org/cathedrale/mandorle.htm>

Ioan SORAN

Bucurie va fi în Cer pentru un păcătos care se convertește

Am putea intitula Parabola Fiului Risipitor, asupra căreia ne vom opri în această meditație, astfel: *Un Dumnezeu cu brațele deschise*. Iubirea lui Dumnezeu care se manifestă în aceasta semnifică, într-adevăr, gingășia Tatălui și iertarea milostivă față de cel care greșește. Ascultarea Cuvântului lui Dumnezeu din cap. 15 al Evangheliei lui Luca, ne poate ajuta să modificăm imaginile pe care le avem despre Dumnezeu și modul nostru de a ne relaționa cu aproapele. Pe baza acestei conștiințe reînnoite **parabola ne invită să facem sărbătoare împreună cu îngerii chiar și pentru un singur păcătos care se convertește**.

Din tradițiile care l-au precedat, Luca a primit moștenire trei parabole. Le-a despărțit de contextul lor original, pentru a le introduce în discursul narativ și a le adresa membrilor comunității sale bisericești. Problematika care mai înainte îl separa pe Isus de reprezentanții unui anumit ebraism ortodox (a mânca cu păcătoșii și murmurul cărturarilor și al farizeilor) este repropusă acum ca și problematică în interiorul Bisericii. Ceea ce Isus condamna ca poziționare ilogică față de păcătoși din partea fariseilor și a cărturarilor se poate ivi și în comunitatea discipolilor și

în mod particular a celor care sunt responsabili. Conexiunea verbelor din parabolă, ne descoperă sensul profund al acesteia.

Înainte de toate verbele *a pierde - a găsi*: se află de mai multe ori în text și, dincolo de semnificația lor concretă, au și una metaforică, echivalentă cu al nostru a se pierde și a se regăsi. În al doilea rând ne gândim la verbele care împreună semnifică *a se bucura și a face sărbătoare*. Toate aceste verbe reapar în versetul final (*Dar trebuia să sărbătorim și să ne bucurăm pentru că acest frate al tău era mort și a revenit la viață, era pierdut și a fost găsit! Lc.15, 32*).

În primele două parabole din capitolul 15 al lui Luca accentul e pus pe regăsirea a ceea ce era pierdut (o oaie, o drahmă) ca urmare a unei căutări. Acest lucru e motivat de simplul fapt că ceea ce era pierdut aparține personajului principal.

În a treia parabolă, cea asupra căreia ne oprim noi acum, accentul este ușor diferit: găsirea nu derivă din căutarea obositoare, dar din disponibilitatea – în ciuda a toate – de a reprimi pe cel care se îndepărtase. Ea se îmbogățește, apoi, dintr-un element contrastant care apare nu în fiul mai mic, dar în cel mai mare. Acesta

(continuare în pag. 16)

(urmare din pag. 15)

se opune comportamentului tatălui și prin argumentarea sa, dă glas logicii (în mod fals) spirituale a interlocutorilor lui Isus: „*niciodată nu am încălcat... dar acum că acest fiu al tău s-a întors...*”. Ei pretind o pedeapsă pentru orice „pierdut”, **tatăl, în schimb, introduce inelul în degetul fiului regăsit**; ei iau distanță („acest fiu al tău”), **tatăl însă îl strânge la sine pe cel regăsit îmbrățișându-l**; ei formulează o condamnare, **tatăl lansează o invitație la a face sărbătoare**.

Capitolul 15 din Luca care mai e numit și „cărțica parabolilor milostivirii”, este de o atare frumusețe, intensitate, transparență a mesajului încât orice comentariu pare de prisos.

Sunt cuvinte care ar trebui să răsune în conștiința noastră atunci când suntem convinși de falimentul nostru și al altora **pentru a regăsi bucuria iertării, speranța de a continua, siguranța îmbrățișării finale**. Parabola celor doi frați „risipitori”, unul de păcat, altul de orgoliu, ocupă partea preponderentă a capitolului. Aceasta pare a fi o „apărare” a lui Isus în fața criticilor aduse de cărturari și farisei cât privește opera sa. Ni-i imaginăm parcă în timp ce-și scutură capetele, luând un aer sever, judecând lucrarea acestui pretins Mesia, care în loc să se țină departe de păcătoși, îi

primește și stă la masă cu ei.

Răspunsul lui Isus îl găsim în parabolă: Dumnezeu face așa, Dumnezeu se comportă așa. **El face sărbătoare în Cer pentru fiecare păcătos care se convertește**. S-a pierdut o oaie, s-a pierdut o drahmă, s-a pierdut un fiu. S-ar spune aproape de înfrângerile lui Dumnezeu. În schimb **iubirea învinge tocmai din suferința celui ce era pierdut**. Nu este povestea amară a unui tânăr – nu foarte departe de poveștile de iubire ale atâtor tineri ai zilelor noastre – dar un cuvânt hotărâtor, un cuvânt

(continuare în pag. 17)

(urmare din pag. 16)

fundamental: **„Mă voi ridica și mă voi întoarce la Tatăl meu”**. Calea de întoarcere spre casă este calea surprizelor. **Pe Dumnezeu nu-l interesează motivul pentru care ne întoarcem la el**, lui îi este suficient să ne pornim la drum, el așteaptă fără necesitatea unui armistițiu, **te „vede când ești încă departe”, îți aleargă în întâmpinare, și se aruncă la gât, nu te lasă să vorbești, pentru a te salva de inima ta când această inimă te acuză, pentru a te salva și de tentația de a te îngreuna cu trecutul tău**. E o moarte care devine viață, e o dispariție pe căi pierdute care se transformă în regăsire bucuroasă, este celebrarea deplină a iertării care șterge trecutul. Nu vor fi niciodată nici penitența, nici frica, nici remușcarea cele ce vor elibera omul de răul său cel mai adânc, dar un „mai mult” de la viață, **îmbrățișarea și sărbătoarea unui Tată mult mai mare decât inima noastră**.

Fratele mai mare, „risipitorul” de orgoliu, este dreptul cugetător al tuturor timpurilor. El, satisfăcut și complăcut în onestitatea sa, privește cu dispreț toată lumea înconjurătoare. Reacția sa rece și fără milă e tipică anumitor persoane religioase și riguroase care nu cunosc iubirea. Virtuoși și fericți, pentru că măsoară totul în funcție de ceea ce fac, de contabilitatea lui „a da” și „a avea.”
„Eu mereu ti-am ascultat, și tu nu

mi-ai dat nici măcar un ied”. Sunt cuvintele celui care a observat regulile, ca un angajat; este mărturisirea unui falimentar, care a făcut bine visând în inima sa însă la o cu totul altă viață.

Dar Tatăl vrea să-l salveze și pe el de inima sa de servitor: **„Tu întotdeauna ești cu mine, și toate ale mele sunt și ale tale”**. Va fi înțeles? Mai există apoi un element care ar fi laitmotivul întregii istorisiri: este motivul bucuriei păstorului care găsește oaia pierdută, a femeii care găsește drahma pierdută, a tatălui pentru fiul reîntors.

„Parabola fiului risipitor” este deci un cântec sublim în care se întrețes câteva din temele fundamentale ale Evangheliei: **iubirea divină, bucuria, convertirea, speranța, lupta împotriva ipocriziei și orgoliul. Sentimentul păcatului** e de asemenea un dat important pe care ar trebui să-l facem să înflorească în deșertul actual al superficialității și al indiferenței. Dar pentru Evanghelie nu acesta este elementul ultim și decisiv. **Fundamental este tatăl care așteaptă, care îmbrățișează, care șterge trecutul, care renaște pe fiii săi în iubire și bucurie**. Ultimul cuvânt al lui Dumnezeu este **IERTAREA**, ultimul său gest este **ÎMBRĂȚIȘAREA**.

pr. Mihai VĂTĂMĂNELU ofmc

Papa Ioan Paul al II-lea (II)

Oricât au încercat conducătorii comuniști din Polonia, în 1966, „*de a anexa la ideologia lor sărbătorirea unui mileniu de creștinism polonez*”, nu au reușit. Ar fi dorit să imprime conștiințelor ideea ca stat polonez fără Biserica, peste lozincile lor, Biserica punea însă altele, cum ar fi: „*Mileniul sfânt al Poloniei 966-1966*”, „*Națiunea este cu Biserica*”, „*Polonia întotdeauna credincioasă*” și multe de acest fel.

În iunie 1979, prezența Papei Ioan Paul al II-lea a dus la desfășurare unor manifestări publice pe care regimul comunist niciodată nu le-a avut.

Drumul de la aeroport până în Capitală era plin de bărbați, femei și de copiii, așezați în cinci – șase rânduri, pe locurile stabilite de parohii, într-o ordine excepțională. În calea Papei aceștia fluturau steagurile naționale și ale Vaticanului. Oamenii nu-și mai puteau ține lacrimile, îngenuncheați, primeau binecuvântarea papei care trecea printre ei.

Piața Victoriei din Varșovia era de nerecunoscut: în locul central s-a ridicat un altar de pe platforma căruia se înălța o cruce înaltă de 5 metri, drapată cu o pânză, în forma unei stole, sub cruce era așezată o reproducere a Madonei Negre din Czestochowa. Milioane de polonezi erau acolo; atât de mulți, încât au

dublat populația orașului.

Miile de pelerini au fost găzduiți la casele de oaspeți, bisericile au rămas deschise în tot cursul nopții pentru a adăposti pe cei care nu mai găseau loc la casele destinate.

Blocurile si-au pierdut culoarea cenușie, balcoanele deveniseră altare pline de flori și de fotografiile Papei.

Pe muzica „*Imnului papei*” și a imnului „*Gaude Mater Poloniae*” (Bucură-te, Mamă a Poloniei), Papa și Primatul Poloniei au mers la *Mormântul Soldatului Necunoscut*, unde Papa a îngenuncheat și a depus flori.

La Sf. Liturghie pontificală au fost de față întregul corp diplomatic și reprezentanții Bisericilor din țară. De necrezut, Primatul Poloniei a spus înainte de celebrarea Liturghiei: „*Sfinte Părinte, capitala este unită în rugăciunea condusă de capul Bisericii Romano-Catolice... Vicarul lui Cristos pe pământ, apostol al lui Cristos și al Evangheliei Sale, mesager al adevărului și iubirii, un fiu al Poloniei, ales de Dumnezeu...*” (George Weigel „*Martor al speranței*” - Biografia Papei Ioan Paul al II-lea (1920-2005), Galaxia Gutenberg, 2007, p.347).

După citirea Sf. Evangheliei, s-a lăsat o tăcere adâncă. De la fereastra unui hotel din apropiere, liderul
(continuare în pag. 19)

(urmare din pag. 18)

comunist, Edward Gierek, privea înspăimântat punându-și obsesiv întrebarea: „Ce va spune Papa?”

Papa a privit „oceanul” de lume și „a ținut cea mai măreață predică a vieții sale”. Cuvintele sale erau un imn de laudă adus lui Dumnezeu pentru că i-a făcut posibilă „venirea acasă, ca pelerin”, împlinind și o dorință a Papei Paul al VI-lea, aceea de „a pune piciorul pe pământul Poloniei”.

Evenimentul de acum, pelerinajul, Papa Ioan Paul al II-lea l-a situat în „înscrisul special al istoriei Bisericii”: 966 de ani de creștinism al Poloniei. Chemarea unui polonez de a fi papă se poate explica prin faptul că această țară, care a cunoscut „teribile încercări” în secolul al XX-lea, reușește să dea lumii mărturii extraordinare de eroism, onoare și credință. Și Papa punea în evidență continuitatea acestor înălțimi moral-creștine chiar în acel timp, când ei, polonezii, oferă iarăși „mărturia Crucii și Învierii”. Lumea îi răspundea Papei, gândului său mărturisit scandând: „Îl vrem pe Dumnezeu, îl vrem pe Dumnezeu...!” Ca răspuns, Papa a făcut o afirmație care a neliniștit puterea comunistă de peste tot: „Cristos nu poate fi ținut în afara istoriei umane. A-l exclude pe Cristos din istoria omenirii înseamnă un act îndreptat împotriva omului. Fără Cristos este imposibil să înțelegi istoria Poloniei, istoria celor care au trăit sau trăiesc pe acest pământ

[...] Chiar și cei care par a se afla la distanță de Biserică, cei care se îndoiesc și cei care se opun, trăiesc în contextul creștin al istoriei și culturii poloneze. Pentru că Polonia și istoria sa, începând cu Stanislaw la râul Skalka și terminând cu Maximilian Kolbe la Oswiecim, nu pot fi înțelese fără a se face referințe la Isus Cristos” (Op. cit. P. 348).

Papa amintea adevăruri pe care puterea le-ar fi dorit uitate: „Cristos nu a încetat să ne învețe marea cauză a omului”, pentru că Cristos „este cartea veșnic deschisă asupra omului, demnității și drepturilor lui”. Și Papa a continuat, amintind atâtea jertfe ale polonezilor că fiecare sămânță care cade pe pământ și moare, renaște și dă roade. Poate fi sămânța martirilor, poate fi și sămânța muncii zilnice și grele, a muncii creatoare din universități, poate fi sămânța rugăciunii...Mulțimea relua scandarea: „Îl vrem pe Dumnezeu, îl vrem pe Dumnezeu, îl vrem pe Dumnezeu în familie, îl vrem pe Dumnezeu în școli, îl vrem pe Dumnezeu în cărți, îl vrem pe Dumnezeu, îl vrem pe Dumnezeu...” (Op. cit. p. 349).

La câteva ore după sosirea Papei în Polonia, un adevăr crucial era limpede: „Polonia nu era o țară comunistă, Polonia era o țară catolică cu un stat comunist”.

Sfânta Fecioară Maria ținea în mâinile ei sfinte, acum ca și în trecut, „la picioarele Crucii”, speranța și biruința.

(va urma)

Să ne rugăm împreună

O, Fecioară Marie, Mama Bisericii, noi îți recomandăm Biserica întreagă.

O, Tu sprijinul episcopilor, ocrotește-i și-i asistă în misiunea lor apostolică, precum și pe toți preoții, călugării, laicii care-i ajută în serviciul lor greu.

Tu care ai fost dată ca Mamă de dumnezeiescul tău Fiu învățacelui iubit, adu-ți aminte de poporul creștin care se încrede în tine. Adu-ți aminte de toți copiii tăi; prezintă lui Dumnezeu rugăciunile lor; păstrează-le o credință tare; întărește-le speranța, mărește-le credința. Adu-ți aminte de toți cei care trăiesc în încercări, lipsuri, primejdii și mai ales de aceia care sunt persecutați și întemnițați pentru credință. O, Fecioară, dă-le tărie și grăbește ziua mult dorită a dreptei lor libertăți.

Papa Paul al VI-lea

Colectivul redacțional:

Director: prof. Otilia BĂLAȘ

Secretar de redacție: Pr. Olimpiu TODOREAN

Redactori: Pr. Ioan ERDELI

Tehnoredactare computerizată: Pr. Olimpiu Todorean

Adresa: Redacția CALEA DESĂVÂRȘIRII
Str. Gen. Magheru, 3/5 - ORADEA -3700 (BH)